

Vzdělávání sester v urologii

Mgr. Pavla Kordulová

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK, Praha

Hlavním stimulem pro tvorbu krátkého textu bylo nejen vědomí mimořádné a náročné ošetrovatelské péče v urologii, jež se během posledních let etablovala do vysoké specifikace, ale současně i snaha předložit možnosti získání specifických vědomostí pro sestry a jejich praktický rozvoj dovedností v klinické praxi.

Klíčová slova: ošetrovatelská péče, vědomosti, dovednosti, vzdělávání.

Education of nurses in urology

The main stimulus for creating a short text was not only the awareness of the extremely demanding nursing care in urology, which has become established in the high specification during the last years, but also presents the possibility of acquiring specific knowledge for nurses and their practical development of skills in clinical practice.

Key words: nursing care, knowledge, skills, education.

Úvod

Šíře lidského snažení by měla zahrnovat všechny oblasti medicínských věd včetně ošetrovatelství a současné společenské doby. Na lékaře a sestry pracující v urologii jsou kladeny velké požadavky z hlediska teoretických znalostí, praktických dovedností, ale především v oblasti lidských kvalit. Na jedné straně jsou viditelné pokroky lékařských věd, možnosti nových technologií a na straně druhé musí být tyto aspekty podpořeny týmy dobře připravených nelékařských pracovníků. Příprava těch, kteří pečují o pacienty, nikdy nekončí.

Vzdělávání sester po roce 2004

Díky vstupu České republiky do Evropské unie se v roce 2004 změnila podmínka pro vzdělávání sester. **Evropská unie, WHO a dokumenty Mnichovské deklarace jednotně podporují akademickou úroveň vzdělávání** (1).

Obecně dělíme vzdělávání sester na **kvalifikační** a **celoživotní dle Konceptu Ošetrovatelství z roku 2004** (2).

■ **Kvalifikační vzdělávání** – kvalifikaci v oboru Všeobecná sestra je možné získat na

Vyšších odborných školách zdravotnických a v bakalářském oboru Všeobecná sestra. Studovat lze primárně na Lékařských a zdravotnických fakultách. Tento akreditovaný obor poskytuje také Technická univerzita v Liberci, Vysoká škola polytechnická v Jihlavě nebo Fakulta humanitních studií ve Zlíně aj.

■ **Celoživotní vzdělávání** – zdravotničtí pracovníci si po absolvování kvalifikačního studia zvyšují, obnovují vědomosti a dovednosti v příslušném oboru. V souvislosti s reflektováním nových vývojových trendů v jednotlivých medicínských oborech pomocí specializačních studií v akreditovaných zařízeních a certifikovaných kurzech. Mohou také absolvovat e-learningové kurzy, konference, inovační kurzy apod.

Novela zákona v právní regulaci nelékařských pracovníků

Uvádím pouze změnu u nelékařských pracovníků pracujících v urologii a dětské urologii.

Zákon č. 201/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb. (3), o podmínkách získávání

a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (**zákon o nelékařských zdravotnických povoláních**). Platí od 1. 9. 2017. Tento zákon umožňuje získat kvalifikaci v oboru Všeobecná sestra zkráceným – minimálně ročním studiem na **VOŠZ (Vyšší odborná škola zdravotnická) tzv. 4+1**. Podmínkou pro zkrácené studium je předchozí získaná kvalifikace praktické sestry, dětské sestry, zdravotnického záchranáře nebo porodní asistentky. Zkrácenou formu studia již některé VOŠZ od 1. 9. 2017 nabízejí (prozatím pro obor Všeobecná sestra). Příjímávací řízení a formy studia záleží na konkrétní VOŠZ. Prakticky to znamená, že uvedení kvalifikovaní absolventi musí splnit podmínky jednotlivých škol a prokázat se znalostí prvního a druhého ročníku VOŠZ, včetně absolvované praxe. Pokud podmínky splní, mohou nastoupit již **do třetího ročníku VOŠZ**. Pokud uchazeč nedosáhne na podmínky a pouze částečně je bude plnit (např. délka praxe, průměr známek), může vedení školy nabídnout variantu, že nastoupí

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA:

Mgr. Pavla Kordulová, pkordulova@seznam.cz

Ústav teorie a praxe ošetrovatelství 1. LF UK, Na Bojišti 1 771/1, 120 00 Praha

Cit. zkr: Urol. praxi 2018; 19(1): 46–48

Článek přijat redakcí: 15. 10. 2017

Článek přijat k publikaci: 20. 12. 2017

Tab. 1. Akreditované certifikované kurzy pro sestry v urologii

Obchodní firma	Udělená akreditace	Název certifikovaného kurzu
Fakultní nemocnice Ostrava 17. listopadu 1790/5, 708 52 Ostrava-Poruba	1. 1. 2016 – 31. 12. 2020	Intermitentní katetrizace
Fakultní nemocnice Plzeň Edvarda Beneše 1128/13, 305 99 Plzeň	1. 11. 2015 – 31. 10. 2020	Katetrizace močového měchýře u muže, péče o permanentní močový katétr a čistá intermitentní katetrizace
Fakultní nemocnice v Motole V Úvalu 84/1, 150 06 Praha 5	1. 5. 2014 – 30. 4. 2019	Certifikovaný kurz intermitentní katetrizace močového měchýře muže a edukace v autokatetrizaci močového měchýře
Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů Vinařská 6, 603 00 Brno	1. 2. 2017 – 31. 1. 2022	Katetrizace močového měchýře u mužů
Univerzita Karlova, 3. lékařská fakulta Ruská 87, 100 00 Praha 10	1. 1. 2016 – 31. 12. 2020	Katetrizace močového měchýře u muže, Čistá intermitentní katetrizace
Všeobecná fakultní nemocnice v Praze U Nemocnice 2, 128 08 Praha 2	1. 1. 2014 – 31. 12. 2018	Intermitentní katetrizace v ošetrovatelské péči
Fakultní nemocnice v Motole V Úvalu 84/1, 150 06 Praha 5	1. 5. 2016 – 30. 4. 2021	Komplexní ošetrovatelská péče o cévní vstupy
Fakultní nemocnice v Motole V Úvalu 84/1, 150 06 Praha 5	1. 7. 2016 – 30. 6. 2021	Prevence a ošetřování dekubitů a ostatních nehojících se ran
Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů Vinařská 6, 603 00 Brno	1. 2. 2015 – 31. 1. 2020	Specifická ošetrovatelská péče o nehojící se rány a defekty
Fakultní nemocnice Plzeň Edvarda Beneše 1128/13, 305 99 Plzeň	1. 9. 2014 – 31. 8. 2019	Specifická ošetrovatelská péče o chronické rány a defekty
Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha U vojenské nemocnice 1 200, 169 02 Praha 6 – Střešovice	1. 6. 2016 – 31. 5. 2021	Komplexní péče o nemocné se stomií na trávícím nebo močovém traktu
Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů Vinařská 6, 603 00 Brno	1. 3. 2017 – 28. 2. 2022	Ošetřování ran a stomií u novorozenců
Thomayerova nemocnice Videňská 800, 140 59 Praha 4 – Krč	1. 5. 2014 – 30. 4. 2019	Specifická ošetrovatelská péče o pacienty při endoskopiích zažívacího traktu, dýchacího systému a vylučovacího systému
Ústřední vojenská nemocnice – Vojenská fakultní nemocnice Praha U vojenské nemocnice 1 200, 169 02 Praha 6 – Střešovice	1. 1. 2014 – 31. 12. 2018	Endoskopie a další miniinvasivní výkony v urologii
Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů Vinařská 6, 603 00 Brno	1. 7. 2015 – 30. 6. 2020	Perioperační péče o pacienta v urologii a endourologii

do druhého ročníku, a tedy studovat **verzi 4+2**.

Také zůstává varianta, že student může studovat plně všechny tři ročníky VOŠZ v daném oboru. Studium bude ukončeno absolutoriem a absolvent získá neakademický titul DiS.

Nově se vrací obor Dětská sestra do kvalifikační formy vzdělání. Uchazeči pro obor Diplomovaná dětská sestra si prozatím budou muset počkat na akreditaci studijního oboru na VOŠZ. Zřejmě od nového akademického roku 2018/2019, budou platit stejné podmínky pro **zkrácené studium 4+1 na VOŠZ**, jako u oboru Všeobecná sestra.

Pokud se rozhodnou stát se všeobecnou nebo dětskou sestrou na VOŠZ ostatní absolventi jakýkoliv středních škol (Gymnázium, Obchodní akademie apod.), budou se ucházet o tříletý obor v nezkrácené verzi.

V bakalářské formě bude i nadále možné studovat tříletý studijní obor Všeobecná sestra a od nového akademického roku 2018/2019 i obor Dětská sestra (probíhá akreditační řízení) na Lékařských i zdravotnických fakultách. Studium bude ukončeno Státní závěrečnou zkouškou, titul Bc. (3).

Registrace sester

Díky zákonu č. 201/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., skončila k 1. 9. 2017 registrace nelékařských zdravotnických pracovníků u NCO NZO navázaná na celoživotní vzdělávání formou kreditního systému. Končí tedy sbírání kreditů, registraci již není nutné prodlužovat. Současné registrace se překlápá do **Národního registru zdravotnických pracovníků**, který vznikl novelou zákona o zdravotních službách zákonem č. 147/2016 Sb. Údaje vedené v NCO NZO budou převedeny. Práce bez odborného dohledu už nebude podmíněna registrací (3).

Sestra pracující na urologii

Během kvalifikační přípravy sestra **získává vědomosti i znalosti**. Jedná se o soubor informací, které si osvojuje v průběhu vyučování, samostudiem aj. Dále je výsledkem vnímání sestry, poznávání, myšlení i životních zkušeností při klinické urologické praxi (4).

Schopnosti sestry jsou individuálním potenciálem, které jsou ovlivnitelné výchovou, vzděláváním i vlastním úsilím. Můžou být zrakové, sluchové, pohybové a intelektové (4).

Dovednosti jsou způsobilosti sestry k provádění činnosti. Jsou ovlivněny vrozenými předpoklady, ale dosahují se učením a odborným výcvikem.

Dovednosti můžeme členit na senzomotorické a intelektuální. Příkladem **senzomotorické dovednosti sestry** je měřit saturaci SaO₂, zavést močový katétr, natočit EKG aj. **Intelektuální dovednosti** jsou rozumové, které úzce souvisejí s vědomostmi, např. ředění intravenózních léků do lineárních dávkovačů, příprava vaků all in one, péče o komplikované stomie apod. (4).

Návyk můžeme definovat jako zautomatizovanou činnost, kterou si student osvojil opakováním např. hygienická dezinfekce rukou (4).

Celoživotní vzdělávání sester v urologii

Pro oblast urologie je určeno i kontinuální celoživotní studium formou **specializačního vzdělávání, certifikovaných a inovačních kurzů**, odborných stáží, účastí na školení, absolvování e-learningových kurzů (MZ ČR).

Specializační vzdělávání probíhá v akreditovaných zařízeních, kterým byla udělena akreditace Ministerstvem zdravotnictví (MZ ČR). Co se

týká **specializačního studia**, mohou sestry pracující v ambulantním i lůžkovém provozu urologie, absolvovat studium **Ošetrovatelská péče v chirurgických oborech**. Pro sestry pracující na JIP, je vhodné absolvování oboru **Intenzivní péče**. Pro perioperační sestry je určeno studium **Perioperační péče**. Obory specializačního vzdělávání probíhají ve formě modulů. Studium je zakončeno **atestační zkouškou** (MZ ČR).

Sestry mohou využít možnosti studia na tzv. rezidenčním místě. **MZ ČR vypisuje počet rezidenčních míst v jednotlivých oborech na rok**. Rezidenčním místem je školící místo na akreditovaném pracovišti, které je spolufinancováno ze státního rozpočtu. Uchazeč o rezidenční místo žádá prostřednictvím svého zaměstnavatele o umožnění specializačního vzdělávání. Výběr rezidenta provádí příslušné akreditované zařízení (resp. zdravotnické zařízení), které získalo dotaci ze státního rozpočtu na rezidenční místo. Výběrové řízení vyhlásí příslušné zařízení dle vyhlášky MZ ČR. Po schválení žádosti má právo sestra na úhradu nákladů spojených se specializačním vzděláváním rezidenta, včetně mzdových nákladů, a to po

celou dobu trvání příslušného specializačního vzdělávání (MZ ČR).

Díky rychlému rozvoji medicíny je třeba reflektovat nové poznatky včetně mezinárodních guidelines v urologii a vnášet je do praxe. Na základě zodpovědnosti, kterou sestra má za pacienty, je nutné disponovat všemi informacemi, aby kvalita péče byla co nejvyšší a nedošlo k ohrožení lidských životů. Výhodou je, že některé certifikované kurzy bývají financovány z Evropského sociálního fondu v Operačním programu pro zaměstnanost a konkurenceschopnost. Nabídka je tedy dostupná i pro jedince, kteří nemají podporu zaměstnavatele. Dovolují si uvést současné akreditované certifikované kurzy Ministerstvem zdravotnictví, které jsou určené sestrám pracujícím v urologii (Tab. 1). Vzhledem k tomu, že byl zrušen k 1. 9. 2017 kreditní systém, neuvádím počet kreditů za certifikované kurzy.

European Association of Urology Nurses

Na stránkách této společnosti je možné nalézt i doporučení pro praktické postupy založené na důkazech – Evidence based

Guidelines for Best Practice in Urological Health Care. Sestry mohou reflektovat informace o ošetrovatelských postupech v urologii.

Publikace

Z hlediska nových publikací máme na českém trhu především novou knihu z roku 2016 **Základy obecné urologie nejen pro sestry**, která vyšla v nakladatelství Solen.

Závěr

Sestra by měla být vysoce specializovaná odbornice na základě jak kvalifikačního, tak celoživotního vzdělávání. Vysoká odpovědnost vložená do rukou sestry vyžaduje maximální důraz na vlastnosti, jako je pečlivost. Spolehlivost, emoční stabilita a trpělivost. Nemohu opomenout také schopnost týmové spolupráce, projevování vzájemné úcty v týmu, ochotu učit se novým věcem, schopnost improvizovat, disponovat kreativitou, současně i fyzickou zdatností, výdrž a zručnost.

Autorka prohlašuje, že zpracování článku nebylo podpořeno žádnou společností.

LITERATURA

1. Prošková E. Právní regulace k výkonu zdravotnických povolání na území České republiky. Disertační práce. Olomouc: Univerzita Palackého 2015: 242.
2. Věstník č. 9 – MZ ČR, 2004. Dostupné na [www: http://www.mzcr.cz/dokumenty/vestnik_1881_1038_3.html](http://www.mzcr.cz/dokumenty/vestnik_1881_1038_3.html)
3. Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání.

4. Cichá M, Dorková Z. Didaktika praktického vyučování zdravotnických předmětů 1. Olomouc: Pedagogická fakulta UP 2006: 86.
5. Nařízení vlády č. 31/2010 Sb., o oborech specializačního vzdělávání a označení odbornosti zdravotnických pracovníků se specializovanou způsobilostí.
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013, kterou se mění směrnice 2005/36/ES

o uznávání odborných kvalifikací a nařízení (EU) č. 1024/2012 o správních spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu.

7. Roušalová P. Seznam udělených prodloužených akreditací – certifikované kurzy – aktualizováno. Verze 2017 poslední aktualizace 1. 7. 2017. [cit. 2017-03-03]. Dostupné na internetu https://www.mzcr.cz/obsah/certifikovany-kurz_3081_3.html